

ШУУГААЗЫННЫГ ООЧУР

Хей-ниги черинге бодун ап билбес анык кижилер бар боор-дур. Оларын аяк-чанында, акыс-сөзүндө хей-честерини эскерим. Качыгдалга таварышкан, Шагаан-Амгалда Кымалга келдим. Самагалдай баар билет санды алып дөңсөп келе бергелдик. №1 кассада ол хун кижэ бажы кизирт, шуут баскылап турат. Мен ыш-каш кыргайлар, чаш урулут нелер, өмчөдөн үгөн аарыг

кижилер дөңсөп кыжы чок дээр. Билеттерге билеттерге келгиле, акыс-сөзүндө хей-честерини эскерим. Качыгдалга таварышкан, Шагаан-Амгалда Кымалга келдим. Самагалдай баар билет санды алып дөңсөп келе бергелдик. №1 кассада ол хун кижэ бажы кизирт, шуут баскылап турат. Мен ыш-каш кыргайлар, чаш урулут нелер, өмчөдөн үгөн аарыг

ры хомуданчтыг. Бир анык оол билетта бичин уруг тур-дуп алган мурунундан санды алды. Оол соонда буфетке баа-ла мичалды. Оскө чаш уруглардыг улаустан бодун артык көрүп турар болду. «Кижэ чурттап билер чоор» дээр болду. Оол чаржын чыгып черле кайтадым. Чам-дык улус ол-дур харып, ар-га херек дээр саягыттыг, дөңсөп турар болган.

Пассажирлер халдырыл-гын акижилеп, чоңуң ар-гы. Ш. ПИЛИМАА, күш-ажылдыг хоочуну.

Кымал—Эрмен арзында рейстер шагында үймес, чам-дыкта шуут үстүп турган болбойт. Бо талаш-биле улу-тур-туулар хей алаашкычтыг-ын берген-дээ болза, бай-лап эрмен арзын турар. Ма-на хеймен кылдыр бир фак-тыдан кийини көрөйм. Ажы-лым айы-биле Кымалга чор-дун. Вокзалдыг кири аажок. Арыгылар чар иштинин па-ламын суг алган. Пассажир-лерин айла өткөн идиктери ша-гыны шокарлап калган бол-ду.

Автобус чорутуун чарлап-кан. Дежуринин каржы-

халгай деп түзөмө кайга-дын. «Билеттиг мен» дээр ун-лаа мичалган. Олутуп турар үдө шуугаазын аажок турган. Ол немалде рейс чо-рупкан. Бистини автобусу-гун шак озаалдан келген. Бичан апрельдин 30-нүн хун-т турган. База-ла дөңсөп де-журини кийини эгелдөн. Улуту херектеринден эрт-кеш, оларже мырнай артык сөстөр октагылап турар. Чо-лаачы база алаа улажып ту-рар. Хелгесис шикчеп унуп-

кей, үш хире кижэ билетте-рин хондарында туткан бил-еттиг уласту ап алынар деп чадаан. Чолаачыныг хыйла-мырын соксалдыр-биле, айна-сыгындиргэ бээримге, мен дүжүр мен дөңсөп аттыг болган. Демирвокзалче хон-дап-хораллап өткөн. Орта-алзон болган бис. Ол ара-зында озаалдан улус чедип келген. Дилеп турган, Ленин аттыг совхозтун ажылчыны Кар-мыс Банаайын олутуп алдымыс. Чүгө озаалданып

айтырарымга, чарлап айна-лаан болган. Орус дил бил-бес улус айна эрттирлтер та-варылгалар турар-дыр. Эвилеп эвес чолаачыныг адын Василий Парагоский дээрин билеп алган мен. Орук чорлап улус аразында аарыг-аржык, ажыг-шүжү-гүг, кыштыг-дээ кижэ чорай, кижилерге эки хамарылганы вокзал ажылдакчы-дээ, чо-лаачы-дээ кижэ тургузар хүлээлелтиг деп боллар мен.

БИЛЕТ САДАРЫН ЧУРУМЧУТСА

Ак-Довурак автостанция-зыныг ажылдыг билбесдим. Чоңуну таварышканыг турар чамдык чүдөлөргө доктаап көрөйм. Он чыл бурунгар Хорум-Дэг, Чыраа-Бажи, Ше-ми суурларга чедир билетте

сандып турган. Ам албан Ча-даанга чедир садар апар-ган. Ол суурлардан салдылап келген улус аргактаан Кы-мыс баар билетте-дээ сандып ап турар. Оон ынай Чадааналан үнөр

автобус доктаамал озаалдан турар. Чамдыкта чолаачылар график үсөс дөңсөп аажок дүргөн халыда боор. Каман черле ол шагында үнүп ту-рар кылдыр чурумчуларга? Чон хей черге шак чилирип,

дүтүрүп турар-дыр. Ол суурлар дужунга дө-жөй доктап, пассажирлерни дүжүрүп турар хиреле, бил-еттиг чүгө улуг өртөккө са-дып турармы?

ОЛЧА БОДАП АП АЛГАШ...

Редакцияга Бай-Тайгадан А. Х. Сороп чагаа чорут-кан. Ол өскө кижинин дуга-йында саягы човал бичип турар. Автор Тээли—Кымал-рейске чоруп орда, Ак-Ту-ругдан Чоксум Хоовагыг баш-таан улагыг берген үш кижэ олутурган. Орук өртөп тө-лөп кааш артымын олутте олар эрт берген. Алаанымыс пассажир билетин айттыр, дөңсөп чочагыме барып тур-ганга чагада айткан. Хи-налда теңизде контролёрлар үш кижини билет чок дөңсөп беш-беш рубльге торгоан. Контролёрлар оларныг та-

Редакцияга Бай-Тайгадан А. Х. Сороп чагаа чорут-кан. Ол өскө кижинин дуга-йында саягы човал бичип турар. Автор Тээли—Кымал-рейске чоруп орда, Ак-Ту-ругдан Чоксум Хоовагыг баш-таан улагыг берген үш кижэ олутурган. Орук өртөп тө-лөп кааш артымын олутте олар эрт берген. Алаанымыс пассажир билетин айттыр, дөңсөп чочагыме барып тур-ганга чагада айткан. Хи-налда теңизде контролёрлар үш кижини билет чок дөңсөп беш-беш рубльге торгоан. Контролёрлар оларныг та-

Г. А. Ким дыкаткан. Мындыг байдалдыг ортка-чаарлап, бо-ла өскөргө бис. Оон канчан чылал болура? Бир эвес чолаачы акшаны «олча» бодап ап алгаш, би-лет бербес болза, пассажир оон негээр аргалыг. Чангыла улуту херечи кылдыр ол бу-зуредир турган. Ону контро-лёрлар кичээнгейге алып ужурулуг. Оскө талазында дүргөн чоруксаа улус бо-тар-ла чолаачыме артык акша сува каатарын кайы

ол дээр. Күш-ажылчы эвес оруталарга ол мичаар сал-дар чедирин турарлар. Чо-лаачы ону хей карак көрүп турда, арын-дээ кыспай, кар-мактал алыр. Канчаарга-дээ өң дээр контролёр — пасса-жирини арын-күтүр.

А ЖЫКТЫГ СЕМИНАР

Районунуң партия органи-зацияларын секретариатын семинарны «Мурнак-чы» совхозтун паркомунун баалааныг организастап эрттир-ген. Дүргөдөшкүн болган өдө тургустуушкунуң не-гелдерини дүштүр ажал-дыг организастарын, уду-рун башкаралтаны өскөн-дери-биле СЭКП райком ра-йонунуң партия организастары-нын секретариатын хунт ай санында 4-түн хун-түдө доктаамал эрттир-ген турарын чурумчукап.

«Мурнакчы» совхозтун эконо-мизманыг хожугурун болган калдар-биле ажалдыг тургустуушкунуң бай-далыга дүштүр шиктир-леп турарын талаш-биле совхоз директору К. Л. С. Херте, хей-ниги организа-цияларын партия улу-тур-тузын СЭКП-ниң XXVII съездинин шиктирлериниң негелдерини дүштүр ботталдыр турарын дугай-гайла совхозта парком секретари Б. О. Хомукчу, школачылар ортузунга интер-националчы, шерг-патриот-чу кижизилгелер партия организастарын уду-рун турарын дугайында Шуй ортумак школазында партия эге организастарын се-

кретары Г. Ч. Ооржак, не-гээр Советтин деңиздеринде социал-экономикаг сорул-галарын шиктирлеп турары-нын талаш-биле Шуй келээ Советиниң күткөсөм дар-газы М. К. Хуурунхай олар иштелерини айна кылган. Устав негелдерини дүштүр тур коммунисттерниң хуула херектер эмгелдини өскөн-дери сорулгалар талаш-биле иштелди СЭКП райко-мунуң чамыда парком сек-ретари К. С. Чудыг номчаан.

Семинарныг түпкүлү СЭКП К. Л. Ким январь (1987 ч.) Илеумунуң түп-күлүндө холбаштыр база чер-чер Советтериниң бол-гаш улус сударынның со-гудаларына уткуштур пар-тияныг организастыг, поли-тика-массалыг ажылдарын чорударына партия, совет болган хей-ниги организа-цияларын чугула сорулгаларын дугайында СЭКП райкомунуң бири секретари А. С. Дембел чүгө чуга-лаан.

ИДЕПКЕЙЛИГ

Танымалдыг ажыл чы-мыштыг. Ону чик болар кижилер турар. Хат-чатыг, калдыг-дээ үдө ол серемчи-лелин кошкатпас. Чадаана №1 АКМ-ниң танымалы Карбы Довурановч база ин-дыг. Кол ажалында аныг ол улусчу дружина кежигүчү болуп, хей-ниги ажалында илеспейлг кижини турар. Танымалда-ла чөрбө чыл болган хоочун ажалын кут-рунмын өчү-херектигизин камтаалар херекке төлөтпиг дүгүн кийиртирлп келген.

Бо үе дургузунда чыла-лаан чокка ажы үзүп көр-бөс. Оң элчелде материал чидип турган чорук турбаан. Оорлар дораал туттурар. Бо-дун мергежилди кижиз Карбы Довурановичиниң ажалын коллектив үнелеп, ону күндүлө бижиктер-биле чыгыс эвес улаа шадылап, үлөргө ап турар.

Ш. ДУВЕНДЕЙ, ажылчы.

ХУНДУКЕЛДИГ

Чимбий-ооа Монгуш Ча-даанга №1 АКМ-га он йи-чыл туудурулаан. Оң ту-дускан туудулар арбын. Оонашкан ажалында э-ха-рыскалыг ажылдан он чыл улажыр бригадирлеп келген. Хар-казын улажып келген, ол-ла коллективте оон элчелде одала систе-маларын долушкуну бо-луп көрбөс, ажалда турар чери арын-сигин. Печкалары үзөңдө шипп турар. Ки-мык олакчы чоңуңа хү-дүмкелдиг.

М. БУГАЖЫК.

ШЫН

Бир чагааның изи-биле

ШИМЧЕНГИР АЖЫЛДААР БОЛЗА...

Чыргак—тайга эдэинде ту-рар суур. Ол—Чыраа-Бажи совхозтун салбыры. Билдэ кол ажалчы күш-механи-заторлар, малчылар. Суурда нитен-биле 1063 кижэ чурттап, ажалдап турар. Ол улуг, биче чоң садыг хан-дырлыгач четип турар бө? Чогуна ол чериниң чурт-такчыларын редакцияга келген садыг талаш-биле хо-мудалдыг чагааныг олуту-рун кийини көрөйм. «Эр-мен редакция! Чыргак суу-руга келириңерге чалады-мыс. Силерин чалап турары-мыс ужуру болза, чурттагыч чоңунуң өдө тургустуушкуну үзөңдө чык халдырлыгач четпес. Аж-чөм бараанар магазининиң садыгынмы — Серот Хомукчуева Дамба, Ол магазини бирде ажалда-ла чамдыкта ажитпас. Чоңун садыг хууда аймаары дег ажалдаарга болур бө? Ка-жан ажи турда кире бөрө-ге, кижэ алып дег аш-чөм чок. Мүңгө каар магарон ай-маа ховар келтирер. Пра-кис, печене болган консер-валаан богаалар көзүбес».

Чагааның соо-биле чоруп, чурттагычларын хомудалыг сайгары-биле он суурга он шак ажи турда чөдө бер-дим. Аж-чөм садыгынга кээриме шоочалыг. Чыныдаар «Магазиниң бичи ажитпас болган бө» дээримге, ажал болган хон херекке кижэ тура халааш ажалдыг. Чоңун калам чылааган-биле ажит-пайн органиг айтырарымга, харымалады. Магазинге кире бөрүмге, соолаш кылды. Май 1-ге чедир олар кылдыр доктаатын, мичалашот солбайн барган садыгын-нын чугаанында билдик. Делгирлерге аш-чөм бараанарынның ассортментини чурттагычларын бижэ-

ки дег, шылап-ла, чегей. Хо-мудалыг апрель 30-де 15 халаржак компотун, приникти —11, аблок согуу—15 хал-жакты өскөлгөн турган. Яб-лок согулдан өскөлгөн он бичи када алган барган. Харын-дээ чамдык чурттак-чыларга чедипшөн. Солгай талаш делгирге дөрт аныг шоколад конфета, бичи уругларга таарыштыр белек-күн халтыг кургап кама, он лютрае томат соктары, а он талазында делгирге консер-валаан балыктар, вермишель, лапша бар.

Ол-ла магазин-биле туудуп, бараанар шыгжар өрөөлгө кирдиңиз, сайгылааны беин чок дүмбөй карангы. Садыг-жы серенги чырмалтарга, көөрүмге, бараанарын эмгел-леп албаан, мыла-мылла чыктылар. «Шоодайларга бараанарын күскелер чип калпаст бө» дээримге, салыр бөдик каралар чогуңа чыл-дааганым. Шылап-ла, да-рып хемчеге албас болза, айна шылааа аш-чөм ктө-кө доо болур кире. Салпы-лап байдалы база чогуур не-гелде дүштүлдө.

Анаа келген садып алы-кчылар-биле ужуражым, ма-газинин аш-чөм халдырлыг-ын талаш-биле элзиз чугаалаштымыс. Башкы М. Б. Сат мында диди: «Аж-чөм бараанарын дика кызым көр. Шылапга бичи уруг-ларга ширелер, печене, при-ник чок. Келээ-дээ, чоңа че-диншес. Газыг суусунардап өскөп сөтсө. Далга-биле чөмөр амыл белектеринге аныгы, лимоннаа кылота-релдериңер. Ону чүгө ажи болбас боор. Халбети Чы-раа-Бажиндан сөөртүп өскөн турар. Ол хаб уругула чыл-дышпай баар. Ажыл үзөң-дө маинаар эвес. Чамдыкта хаб чок каар болгай бис».

Монгуш Каң-ооа бо мага-зин-биле үлөтүр бараанар магазиниң делгеп чугаалды. Улутур бараанар мага-зиниң садыгынмы Алексан-дра Түдүш, Боу ажалында кызым. Бараанарын бол-дунар шаа-биле чыгып кы-каар. А бо магазиниң са-дыгынмын шикчеп дива-анден ассортмент кызым. Харын амынмында шифер, карасанын, соңа шилдер база хөвөңгү чорганар, орун дөң шылап бараанар ховартап турар. Ийн мага-зинин ажилды делгеп, Александрата ужуражыр эл-зизимге, ол хун Чалаага ба-раанай берген болган. Айна чоруп турган, өскө-дээ чурт-такчыларга ужуражым, ма-газинериниң тоңа халдырлыг-ын талаш-биле оонур-гаан мен. Билдэ агитуптиг өрөгелчиги А. С. Түдүш консервалал каан култур-дуг ногаа аймаа—борш, ик-ра, лечо, салат дөң чикетик чериниң четип кылдыр өж-кюрин күзээр болду. Усту-гун чурттагычларын күзөө-кюриниң кым-дээ делгир алаар. Күш-ажылчы ишчи-лериниң ажалдарына таары-малыг байдалдар улуг делгичке болгай. Бичанган садыг ажалдакчылар хон-нуң чугула хергелдеринга хон өөрөшп көөрү артык эвес.

1986—2000 чылдарга хон-нуң хергелег бараанарын бүдүрерин болган ач-дува чедирлигине хожугурунниң Комиссияг программалыг сорулгаларына «...ке-дирин чурттагыч чоңунуң садыг халдырлыгын үзө-ңдөшкөн, ийити каваралды 20 тонна печене алырмы, печенекке чыгыс апрельде белин 20 тоннаын сөтканын база өскө-дээ борш, икра, ле-чо дөң бараанарын кайла-ла ховарын тайлыраран

кан байдалдарын тургузар...» деп айткан. Ол салдыган сорулгаларын амыдыралга ботталдырынга садыг шу-гунунуң ажалдакчылары кү-жү, билин үдүдүр тур-гун ажалдары — өдө тур-густуушкунуң хажыг чок негелдес. Но негелдени Чы-ргакка аш-чөм бараанар ма-газининиң садыгынмы кү-сөтпөй келген. Чүгө? Бо ай-тырынга С. Дамба ажалда-рынга таарымчалыг байла-чок, бараанар делгээр дел-геп бөзүн чедипшес, хаб-делгеп салыр чер өчкөк деп айтырды. Садыгынмын хомудалыг чөптүр түтүл-дөр бар. Бичалаагы амы эл-зиз тургустуушкунуң үзөңдө ажилга калды-ла-бир чыл. Далаанар дилээр чоруктан тайлаа, ол чөптөстөрүн чыл-дырнын хемчөгү боду ала-ла экн. Садыгы холга тү-лөп алганда, оң булут ээин кылдыр ажалдаар ужурут. Нитиниң өчүтүр карактап камгалар, совет садыгыг бүтү негелдерин амыды-ралга ботталдырар дөңсөп ажалга чаа аргаларын ажи-лаар.

Чөөн-Хемчик райпозунун Чыраа-Бажи суурда садыг каттыжымшынын өргө-лөчиги В. Б. Куулар Чада-анга чөртүлган болган. Ий-чалаажок райпо даргазы П. Х. Монгушка ужуражым, Чыргак магазининиң аш-чөм бараанары-биле чедир хан-дыртымай турарыг, чурт-такчыларын хомудалыг диктирлалды. Ол бирги каваралда бөзүн чогулган 13 тонна приник чедир соо-рүтүмүн, ийити каваралды 20 тонна печене алырмы, печенекке чыгыс апрельде белин 20 тоннаын сөтканын база өскө-дээ борш, икра, ле-чо дөң бараанарын кайла-ла ховарын тайлыраран

ор. Оон садыг талаш-биле оорлакчы Ю. А. Ахмаду-линге чаа ужуражым мен. Оон чугаа-биле алырга, баалаа бараанар бар, чүг-лө чыгырлардан биске кижэ чуртуп, Чыраа-Бажинда садыг каттыжымшынын өргө-лөчиги ол деңиздериниң магазинерин хайлаар, ха-рымылар ужурулуг деп чуга-лаан.

Мында чаа каашкы таар-жы бө? Амы үдө калдыг ол удуруту чон аразыгга ховар, чөптөстөрн кара-би-ле көрүп, хол-биле туудуп кылчип турган, тайлаа-рын аргаларын тил ажал-даар алаар.

Нитиниң-биле алырга суур-нун чурттагычларын аш-чөм магазининиң бараанар халдырлыгын чогуур негел-деңизге дүштүр дөң хо-мудалы долуу-биле балдыкт-тынган. Айна немээр бир чүтү бар. Баратка артынга ажалдаар садыгжылар док-таамал чон-биле харыла-жыр болгай. Билдэ болганда нити културалык белик, диннагыр, элдек-эвилеп бо-лур болза экн. Хөп-сынын културалуг кеттирини чөдө-чөп. Садыгы С. Х. Дамбаа бө талаш-биле чөмөлөө чүтүлүр бар. Оон тускый хө-мудалы халам бар дээрден балка, садып алырлардан ылгалбас. Оон аягыла чоңун халдырлыгын акижилер дөңсөп боду чогадыкчы арга-ларын тил, бот-идекейлиг, шикчир ажалдаар болза чогуур. Устурун айттым-кынар манай, айна-ла өр-бөз, чүт-дээ бүтпес. Ий-чалган райпо баштар чөд-дөй ухуртукчулар чоңунуң садыг халдырлыгын кил-чөңгөйгө алыр чурттак-чыларын дилзиз чөп.

С. ЧОДУ, «Шынык» көр.

ШЕВЕРЛЕКЧИЛЕР

Хову-Аксы суурнуң тууд-жылар 784 школачы өөр-өңер школын тууду доо-ар дөңсөп бүтү күжүн өлчө угландырып, деңизг ажи-лап турарлар.

Металлуртар суурнуң хоочун тууджыларын биро-он Кара-Уруг Кыргыны-ла Майгырын удурунгуш штурмат-маларын 26 кижэ составтыг бригадыг үк школын ийги-шүкү казы-ның шеверлел ажалдарын

шалымкы чорудуп, юбилей-лиг чылдыг социалистг ча-рымжада илеспейлг кижини турар.

Штурматлар Надежда Нам-Сурун, Тамара Сайын-оол, номсомолчу Татьяна Оюн болган оон-дээ өскөлөр ак сеткилдиг ажалдап турарлар.

ЧУРУКТАР: Бриталир К. К. Майгыр, штурмат-маларлар (солгай таладан) Т. Сайын-оол, В. Оюн.

МЕТАЛЛУРГ

Хову-Аксыда «Тыва ко-бальт» комбинаттыг гидро-металлургия цегиниң коллек-тивни чыл эгезинден шалычын ажалдап, белик соотурт про-дукцины кылчип келген. Кол-лектив бирги кварталдыг түңкүл-биле социалистг чар-чыгга тилзеш, комбинат-тың чехтер аразында шил-дир Кызыл тутун чаалап ал-ган. Шалыгга сорук кирген муракчылар апрель айныг күш-ажылчы оонаалдыг до-луу-биле күткөкөн. Оларга тураскаалып, күш-ажылчы ал-дар тутун бүдүргөдө кө-дүргөн.

Планннг оонаалдарын болган социалистг хүлээ-гелерин өй-шаанла күтсө-ринге болган ажалдыг шы-нардыг чорударыгга хоо-чуннар Олег Дмитриевич Петров, Нина Егоровна Ге-ра-симова, аныктар Михаил Валя-оол, Николай Донгак болган оон-дээ өскөлөр бот-тарыныг үлүн кийрип ту-рарлар.

Улуг Октябрын байыр-далын төлөтпиг күш-ажыл-биле ужурут дөңсөп коллектив тодаргай сорулгаларын сал-ган.

ЧУРУКТА: Хову-Аксыда «Тыва кобальт» комбинаттыг гидрометаллургия цегиниң муракчы ажалчыны Нико-лай Донгак.

В. КАРА-САЛДЫГ фотола-ры.

ООН ЧОРГААРАЛЫ

Валя бичи турда-ла, не-зи аар аарыга таварышкан мөчөн. Авазын адаанын нези Маадир-ие Чалчык Намзыраева Ондар солаан. Бичи уругу өскүсүрттес, оон сагыш-сеткилин куюм-наплас, багыт кийилер сал-дарында кирбес дөңсөп кы-рган не чүтү кылбаан дээр. Оон ол ажилы кыл-ла ха-лас барбаан. Валя бичиниң ден-не тоңтуг-томаанын, ажалыг, хүндүлчөл, өрө-ничел уруг болган. Кыргы-не ону дааранырыга, хөп быжарынга, чөм белекзе-ринге өртөккөн.

Бичан долу эвес ортумак шоола 7 класстыг турган. Дооукчу класстың өөрөни-челеринге «Кым болурут?» дей кежэни башкалары ор-ганизастап эрттирген. Доо-зукчулары аням-буру мерге-жилди кижилер-биле ужу-ражып, оларын арга-суме-лерин алганар. Оларын аразында повар угбай Сен-динмаа Ондар база бар бол-ган. Ам доозукчуларын эл-чөк келген. Ам бачын-биле бажын өрүп калат, ак фарук кеткен Валя ийчан шала же-видексей аарак туруп кел-ген, ала-иселерин, башкы-ларын, чалаккан тускай эр-темингелерин мурунга чу-гааллаан.

— Бичи турган-ла, по-вар болурун күзөп чорудуп, ону ылап-ла чедип алыр мен — дээр. Оон бөрө ам тап-ты-ла 27 чыл өртөк.

Амыдыралда бүтү-ле чүгө кижиниң күзөп, сагыш-биле болбас-ла болгай. Валяга база ажалдыг болган.

Ол комсомол райкомунуң путевка-биле ийчан чүгө Суг-Хол районуна эвес, рес-публикага алы-сураа алган. Ак-Тал сут-баран ферма-зыга саанчылап ажалдыг берген. Бичан фермага аны-к саанчылар, калдарчылар-ла хей турган. Аныктарга улуг дуржулгалыг саанчы-лар Аппы-оол Енаак, Сулча-га Монгуш болган өскөлөр-дээ үлөтүр-дуржулгалыг дамчыдып берип турганар. Ол айна беш чыл ажалдаан. Ол үшүн иштинде ол сут саалдаанын талаш-биле бөз элзиз чөдөшкүннелер бол-луп, ферманың, совхозтун чемпиону деп белик атты че-дил ап келген.

Оон ажалын дугайында «Ленинчи орук», «Тыванын аныктары, солунарга чы-мыл турган. Районун, республиканың муракчы малчыларын хурадала-рынга, слеттарына кириш-килзэн.

Фермага Бөөдөр Ооржактыг олгу Аппы-оол база калды-чылап ажалдап турган. Аны-ктары өгдөп-баштап, тус-кайлап амыдыралче төрөл-дө, өш-өөрү үлзөнер. Аны-к өг-бүлөгө бичи уруг база немешкен. Ону чалташ, Шук-Саар деп адаанар. Бир-де кижэ Аппы-оол иштерин калжаалап, ба-жыныга чедип келген, ке-росин лампанын чымын-га солун номчуп олурла. Ва-ля мында дээр: — Мөөң повар болур дөң күзелинни билдир-ле болгай сен. Суг-Аксыне көмөш, столовага ажалдап турган, күзелинни чедип алымыз чүд?

— Күзөп күштүг, сорук чүтүлүг, күзөңнине чедер, дил-зизин тывар — дээр бол-гай. Шын нитиниң-дир сен. Мен баа-ла чочаачы болукач чорур мен өөрө-ни алай — деп, Аппы-оол чугаалаан.

даровна Ооржактын күш-ажылы өгдөдөн. Ферма-га саанчы ажалыг чачык-кы-кай болган эртен эрте ту-рунган бергелдес. Столо-вааның элчелгиг улуг пов-арыга чедир ол хей орук-тары өрткөн. Баштайгы үе-де ол чөмөннөр залга стол-дар, полностар аштаар ажил-чыга, аяк-сава чуукчуу болуп ажалдап тура, чүт-күдүкүн, оонашкан ажалы-га харымсалгалын, бодуна ителдилин, чөмөн эки кыл-дып бичирин өөрөнн көр-гөш, улааналла ону кунга-га чөм белекээр повар кыл-дыр шикчирген. Ол хостуг үелеринде поварларга чөм белекээрине дуудалып, ол ажалдарын чачкытарын шикчирген ап эгелзэн.

Валентина Ондаровичиң ажалдаан хүнүрүндө аш-чөмөн шиларын элзиз чөмөнчөкчилер мактап тур-галар.

